

Názory riaditeľov základných a stredných škôl na predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky

PhDr. Marianna Pétiová, PhD.

Centrum vedecko-technických informácií SR

Úvod

Posledné roky minulého storočia priniesli so sebou množstvo zmien, ktoré sa na Slovensku prejavili nielen novými životnými podmienkami, ale aj nárastom sociálno-patologických javov. Odborníci už niekoľko rokov upozorňujú na skutočnosť, že tieto negatívne javy majú rastúcu tendenciu a predstavujú tak závažný celospoločenský problém vyžadujúci si okamžité riešenie. Jedným z málo známych, ale pomerne závažných spoločensky nežiaducich javov predstavuje predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky, ktoré so sebou prináša množstvo ďalších problémov spojených s ťažkým uplatnením sa na trhu práce, nezamestnanosťou, nedostatkom finančných prostriedkov a životom na okraji spoločnosti. Je potrebné, aby sa nielen pedagógovia, ale i rodičia a ostatní odborníci zamysleli nad touto situáciou a účinnými preventívnymi opatreniami sa snažili zabrániť alebo aspoň v rannom štádiu zachytiť problémy žiaka do takej miery, aby nemusel predčasne opustiť školu.

Podľa Odporúčania Rady z 28. júna 2011 „o politikách na zníženie predčasného ukončovania povinnej školskej dochádzky“ sa tento pojem používa v súvislosti s osobami, ktoré ukončia vzdelávanie a odbornú prípravu po dosiahnutí nižšieho sekundárneho vzdelania alebo ešte skôr a ktoré už vo vzdelávaní a odbornej príprave nepokračujú. Z praxe je známe, že k tomuto javu dochádza častejšie v skupinách znevýhodnených a zraniteľných osôb. Patria sem mladí ľudia so zvláštnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, pričom ich predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky je dôsledkom sociálneho znevýhodnenia a spôsobuje, že u nich pretrváva riziko sociálneho vylúčenia. Do tejto skupiny je možné zaradiť deti zo sociálno-ekonomicky znevýhodneného prostredia, z rómskeho prostredia a z prostredia migrantov, prípadne deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Osoby s predčasne ukončenou školskou dochádzkou tvoria rôznorodú skupinu a dôvody na predčasné ukončenie školskej dochádzky sú u nich individuálne a veľmi rozdielne. Dôležitým faktorom je rodinné prostredie a širšie sociálno-ekonomické podmienky. Príčiny predčasného ukončenia povinnej školskej dochádzky sú zložité a rozmanité, avšak veľmi často bývajú spojené so sociálno-ekonomickým znevýhodnením, nízkou úrovňou a podceňovaním vzdelania v rodinnom prostredí, neúspešným zapojením sa do trhu práce, prípadne sú spojené s emocionálnymi, sociálnymi a vzdelávacími problémami jednotlivca.

Jedným z opatrení zameraných na **zníženie počtu osôb s predčasným ukončením školskej dochádzky** je poskytovanie vzdelávania a odbornej prípravy s cieľom podporiť študijné výsledky a odstrániť prekážky, ktoré bránia žiakom v úspešnom vzdelávaní. Medzi dôležité opatrenia v tejto oblasti patrí:

- Spolupráca s rodičmi, posilnenie kooperácie rodiny a školy môže zvýšiť motiváciu žiakov dokončiť štúdium. Žiakov s horšími študijnými výsledkami je treba podporovať v zameraní sa na odbornú prípravu, ktorá je lepšie prispôbená ich potrebám a schopnostiam.
- Poskytovanie odborného vzdelávania, ktoré je začlenené do celkového systému vzdelávania a odbornej prípravy, pomáha viesť k vyššiemu dosahovaniu sekundárneho a terciárneho vzdelania. V školskom prostredí sa osvedčilo vytvorenie priaznivého prostredia na učenie, zlepšovanie kvality a inovácie v pedagogickej oblasti, posilnenie

kompetencií učiteľov pri riešení sociálnych a kultúrnych odlišností a rozvoj postupov zameraných proti násiliu a zastrašovaniu.

- Kontakt s rodičmi a inými mimoškolskými subjektmi (napr. komunitné služby, organizácie zastupujúce migrantov alebo menšiny, športové a kultúrne zariadenia) umožňujú pomoc ohrozeným žiakom a uľahčujú prístup k podpore zo strany psychológov, sociálnych a komunitných pracovníkov.
- Prispôsobenie vyučovania potrebám žiakov, posilnenie individuálnych učebných prístupov, a poskytovanie podpory ohrozeným žiakom, pomáha prispôbiť sa požiadavkám formálneho vzdelávania s cieľom prekonávať prekážky vytvorené vzdelávacím systémom a systémom odbornej prípravy a obmedziť počty žiakov opakujúcich školské ročníky.
- Posilnenie a podpora poradenstva zameraného na výber povolania a možnosť prechodu na iný typ školy pomáha eliminovať predčasné ukončenie štúdia. Znižuje sa nesprávne rozhodovanie, vysoké očakávanie, nedostatočná informovanosť žiakov, ktoré po nástupe do školy spôsobuje nespokojnosť, rozpor s osobnými záujmami a neúspešné štúdium.

V rámci cielenej individuálnej podpory sa spája sociálna, finančná, vzdelanostná a psychologická podpora určená pre mladých ľudí, ktorí musia riešiť mnoho problémov. Obzvlášť dôležitá je pre osoby nachádzajúce sa vo vážnej sociálnej alebo emocionálnej situácii, ktorá im bráni pokračovať vo vzdelávaní alebo v odbornej príprave.

Cieľom prieskumu bolo analyzovať problematiku predčasného ukončenia povinnej školskej dochádzky u žiakov základných a stredných škôl a zistiť aké opatrenia na elimináciu tohto javu realizujú nielen riaditelia, ale aj zriaďovatelia škôl.

Zber empirických dát sa realizoval dotazníkovou metódou, prostredníctvom Google dotazníka. Štatisticky bolo spracovaných 620 dotazníkov, čo predstavuje pomerne nízku návratnosť (22,5%). Vzhľadom na nízku návratnosť dotazníkov nie je možné výsledky prieskumu zovšeobecňovať a majú iba informatívny charakter. Výsledky prieskumu sa spracovávali pomocou štatistického programu SPSS. Získané údaje boli interpretované podľa vopred stanovených identifikačných znakov (pohlavie, vek, počet rokov vo funkcii riaditeľa, typ školy, veľkosť sídla školy a kraj). Pre matematicko-štatistickú analýzu bola použitá prvostupňová analýza údajov, charakteristika výberového súboru, druhostupňová analýza údajov a porovnanie zistených rozdielov.

Charakteristika prieskumného súboru

Dotazníky určené pre riaditeľov základných a stredných škôl vyplnilo 620 respondentov. Do prieskumu sa zapojilo 404 (65,2%) žien a 216 (34,8%) mužov. V prieskumnom súbore mali výraznú prevahu riaditelia vo veku od 50 do 59 rokov (45,0%) a necelú tretinu (29,0%) tvorili osoby vo veku 40 až 49 rokov. Asi 15,4% opýtaných malo 60 rokov a najmenej, len 10,6% oslovených riaditeľov základných a stredných škôl bolo mladších než 40 rokov. Viac než tretina (34,2%) riaditeľov vykonávala svoju funkciu menej ako 5 rokov. Odbornú prax od 6 do 10 rokov vo vedení školy uviedlo 26,1% respondentov a 15,5% opýtaných sa tejto činnosti venovalo od 10 do 15 rokov. Viac ako pätina (21,0%) riaditeľov pôsobila v tejto funkcii 16 rokov a dlhšie. Počet rokov vo funkcii riaditeľa školy neuviedlo až 20 (3,2%) respondentov. Dotazník vyplnilo až 62,9% riaditeľov základných škôl (ZŠ), 10,6% riaditeľov gymnázií (G). Asi pätina (20,8%) opýtaných pôsobila vo vedení strednej odbornej školy (SOŠ) a 4,9% respondentov patrilo k riaditeľom spojených škôl (ďalej len SŠ). Typ školy neuviedlo 5 (0,8%) opýtaných. Viac než tretina (31,0%) opýtaných pôsobila v školách, ktoré boli v najmenších obciach a asi štvrtina (23,4%) respondentov mala pracovisko v malých mestách s počtom obyvateľov od 10 001 do 50 000. V škole, ktorá sídlila v obci s počtom obyvateľov

od 2 001 do 10 000 pracovalo 21,6% opýtaných a približne 10,0% respondentov tvorili riaditelia škôl sídliajich vo veľkých mestách (10,9%) a vo veľkomestách (10,0%). Veľkosť sídla školy neuviedlo 19 (3,1%) respondentov. Najviac respondentov pochádzalo z Nitrianskeho (18,5%), Košického (18,2%), Banskobystrického (16,1%) a Žilinského kraja (14,5%). V Prešovskom (12,1%) a Bratislavskom kraji (11,4%) vyplnil dotazníky nižší počet opýtaných, pričom najmenej riaditeľov základných a stredných škôl malo trvalé bydlisko v Trnavskom (5,5%) a Trenčianskom kraji (2,7%). Približne 1,0% respondentov neuviedlo kraj, v ktorom žili.

Predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky u žiakov základných a stredných škôl

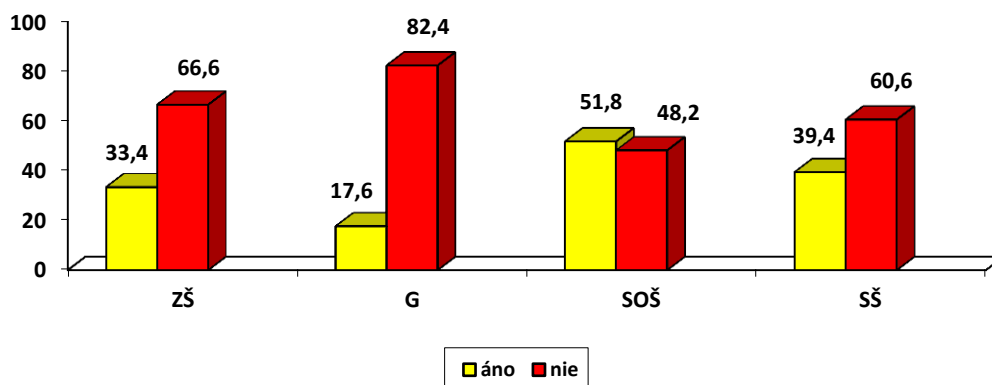
Predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky nie je novým, avšak v súčasnosti sa stáva pomerne dôležitým problémom. Ukázalo sa, že má veľmi negatívny vplyv na zamestnanosť mladých ľudí a spôsobuje zvyšovanie rizika ich chudoby a sociálnej inklúzie. Dôvody predčasného ukončenia povinnej školskej dochádzky bývajú individuálne a veľmi rozdielne. Je pravdepodobné, že tieto osoby pochádzajú zo sociálno-ekonomicky znevýhodneného prostredia s nízkym vzdelaním. V skupine žiakov s predčasne ukončenou povinnou školskou dochádzkou bývajú najviac zastúpené skupiny mladých ľudí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, mladí Rómovia a migranti. Pre tieto osoby je výhodnejšie získať odborné vzdelanie, preto je úlohou škôl venovať zvýšenú pozornosť žiakom, ktorým hrozí predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky. Aby sa tomu predišlo, je potrebné zvýšiť motiváciu žiakov, poskytnúť im pružnejšie učebné programy, dať primerané pedagogické postupy a zamerať ich pozornosť na uplatnenie sa na trhu práce (Odporúčanie Rady o politikách na zníženie počtu prípadov predčasného ukončenia školskej dochádzky, Brusel 31. 1. 2011)

Žiaci, ktorí predčasne ukončili povinnú školskú dochádzku

V skupine 620 riaditeľov základných a stredných škôl, ktorí vyplnili dotazník, uviedlo 215 (34,7%) opýtaných, že v ich škole mali v minulom školskom roku žiakov, ktorí predčasne ukončili povinnú školskú dochádzku. Záporne odpovedalo 379 (61,1%) respondentov a 26 (4,2%) opýtaných túto otázku ignorovalo.

Predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky v školskom roku 2012/2013 uviedlo až 51,8% riaditeľov stredných odborných škôl, viac než tretina respondentov pôsobiacich v základných (33,4%) a spojených školách (39,4%) a 17,6% opýtaných z gymnázií. Predčasné ukončenie štúdia sa vyskytovalo najčastejšie v stredných odborných školách, pričom v najnižšej miere ho uvádzali riaditelia gymnázií.

Graf č. 1 **Predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky podľa typu školy**

Žiaci, ktorí predčasne ukončili povinnú školskú dochádzku pochádzali najmä z miest s počtom obyvateľov od 50 001 do 100 000 (45,6%), z najväčších miest (41,3%) a z obcí

s počtom obyvateľov od 2 001 do 10 000 (40,8%). V skupine respondentov pracujúcich v najmenších obciach registrovalo 23,4% opýtaných žiakov, ktorí predčasne opustili školu a v rovnakú odpoveď uviedlo aj 38,8% riaditeľov základných a stredných škôl z miest s počtom obyvateľov od 50 001 do 100 000.

Žiakov, ktorí predčasne ukončili povinnú školskú dochádzku evidovalo viac než 40,0% opýtaných žijúcich v Trnavskom, Banskobystrickom a Košickom kraji, pričom rovnako odpovedala viac než tretina opýtaných pochádzajúcich z Bratislavského, Trenčianskeho, Nitrianskeho a Prešovského kraja. V Žilinskom kraji približne 23,0% riaditeľov základných a stredných škôl uviedlo, že v ich škole boli v minulom školskom roku žiaci, ktorí predčasne ukončili povinnú školskú dochádzku. Tento negatívny jav najčastejšie zaznamenali respondenti pochádzajúci z Banskobystrického, Košického a Trnavského kraja, pričom v najnižšej miere sa s ním stretli riaditelia základných a stredných škôl žijúci v Žilinskom kraji.

Tabuľka č. 1

Predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky	BA	TT	TN	NR	BB	ZI	PO	KI
áno	37,7	45,7	38,9	30,8	42,9	23,0	32,9	47,2
nie	62,3	54,3	61,1	69,2	57,1	77,0	67,1	52,8

Viac než tretina respondentov uviedla, že v ich škole predčasne ukončil povinnú školskú dochádzku jeden žiak a necelá pätina opýtaných mala v škole dvoch alebo troch takýchto žiakov. Omnoho nižší počet riaditeľov priznal, že v minulom školskom roku predčasne odišli zo školy štyria alebo piati žiaci. Od 6 do 10 žiakov, ktorí predčasne ukončili povinnú školskú dochádzku, potvrdilo 7,9% opýtaných a 6,5% riaditeľov evidovalo v ich škole 11 až 15 takýchto žiakov. Od 16 do 20 osôb, ktoré predčasne odišli zo školy, zaregistrovalo 3,7% respondentov a 2,2% riaditeľov základných a stredných škôl dokonca priznalo, že v minulom školskom roku predčasne opustilo ich školu viac ako 20 žiakov.

Sledovanie počtu žiakov, ktorí predčasne ukončili povinnú školskú dochádzku ukázalo, že riaditelia gymnázií evidovali najčastejšie jedného takéhoto žiaka. Dvaja žiaci, ktorí predčasne odišli zo školy, boli zaznamenaní v stredných odborných školách a traja v základných školách. Štyria a piati žiaci odišli v minulom školskom roku zo stredných odborných škôl, avšak vyšší počet týchto žiakov (od 6 do 10, od 11 do 15, od 16 do 20, 20 a viac) uvádzali riaditelia spojených škôl. Prezentované údaje potvrdili, že v gymnáziách a základných školách bol zaznamenaný najnižší počet žiakov, ktorí predčasne opustili školu, pričom v najvyššom počte boli tieto osoby evidované v spojených školách.

Tabuľka č. 2 Počet žiakov, ktorí predčasne ukončili povinnú školskú dochádzku

Počet žiakov	ZŠ	G	SOŠ	SŠ
1	37,6	63,6	18,3	16,7
2	20,5	18,2	25,0	0
3	18,8	18,2	16,7	8,3
4	4,3	0	5,0	0
5	6,0	0	10,0	8,3
6 až 10	6,0	0	10,0	16,7
11 až 15	3,4	0	8,3	33,3
16 až 20	0	0	6,7	8,3
21 a viac	3,4	0	0	8,3

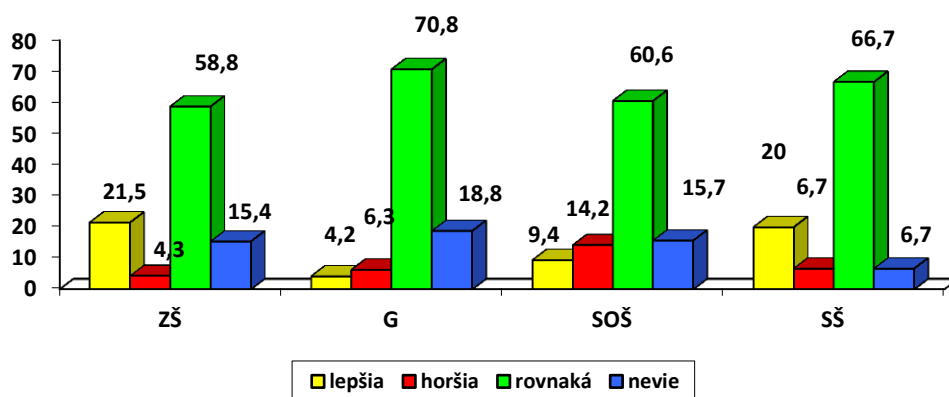
Situácia v oblasti predčasného ukončenia povinnej školskej dochádzky

Predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky negatívne vplyva najmä na osobnosť žiaka, ktorý z rôznych dôvodov odchádza zo školy bez toho, aby získal potrebnú kvalifikáciu. Z výsledkov prieskumu vyplynulo, že pozitívnu situáciu za obdobie ostatných troch rokov zaznamenalo 17,2% riaditeľov základných a stredných škôl a viac než polovica (59,7%)

opýtaných nevidovala žiadne zmeny. Zhoršenie situácie skonštatovalo 7,3% respondentov a 15,8% riaditeľov nedokázalo situáciu posúdiť.

Vyšší výskyt predčasného ukončenia povinnej školskej dochádzky zaregistrovali najmä riaditelia stredných odborných škôl, pričom zlepšenie spozorovali respondenti pôsobiaci v základných a v spojených školách. Stagnáciu predčasného odchodu žiakov uvádzali v najvyššom počte opýtaní pôsobiaci v gymnáziách, ktorí častejšie než ostatní nedokázali na otázku odpovedať. Prezentované zistenia ukázali, že riaditelia stredných odborných škôl výrazne častejšie konštatovali zvýšenie počtu žiakov, ktorí predčasne ukončili štúdium, zatiaľ čo opýtaní pôsobiaci v základných a spojených školách zaregistrovali zlepšenie situácie. Respondenti vyučujúci v gymnáziách vo výrazne vyššom počte skonštatovali, že počet žiakov, ktorí predčasne opustili štúdium, sa za obdobie ostatných troch rokov nezmenil.

Graf č. 2 Situácia v oblasti predčasného ukončenia štúdia podľa typu školy

Vyšší počet žiakov, ktorí predčasne ukončili povinnú školskú dochádzku, zaznamenali respondenti pochádzajúci z miest s počtom obyvateľov od 50 001 do 100 000 (11,3%, viac ako 100 000: 7,0%, od 10 001 do 50 000: 7,1%, od 2 001 do 10 000: 9,3%, menej ako 2 000: 2,6%). Zlepšenie situácie zaregistrovali riaditelia základných a stredných škôl žijúci v obciach s počtom obyvateľov od 2 001 do 10 000 (23,4%, menej ako 2 000: 17,5%, od 10 001 do 50 000: 13,4%, od 50 001 do 100 000: 16,1%, viac ako 100 000: 15,8%). Názor, že predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky je stabilizované, prezentovali najčastejšie opýtaní s trvalým bydliskom v mestách s počtom obyvateľov od 10 001 do 50 000 (63,8%, od 50 001 do 100 000: 61,3%, viac ako 100 000: 61,4%, menej ako 2 000: 56,1%, od 2 001 do 10 000: 57,9%). Situáciu nedokázali posúdiť v najvyššej miere respondenti pochádzajúci z najmenších obcí (menej ako 2 000: 23,7%, od 2 001 do 10 000: 9,3%, od 10 001 do 50 000: 15,7%, od 50 001 do 100 000: 11,3%, viac ako 100 000: 15,8%).

Zvýšený počet žiakov, ktorí predčasne odišli zo školy bol zaznamenaný najmä v Trenčianskom a Trnavskom kraji. Výrazné zlepšenie situácie zaregistrovali opýtaní žijúci v Banskobystrickom a Žilinskom kraji. Názor, že situácia sa za obdobie troch rokov nezmenila, prezentovali najčastejšie riaditelia základných a stredných škôl v Bratislavskom a Trnavskom kraji. Na túto otázku nedokázali odpovedať najmä respondenti pochádzajúci z Prešovského kraja. Prezentované zistenia potvrdili, že predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky sa zlepšilo najmä v Banskobystrickom kraji, pričom jeho výrazné zhoršenie konštatovali opýtaní žijúci v Trenčianskom kraji.

Tabuľka č. 3

Situácia v oblasti predčasného ukončenia štúdia sa:	BA	TT	TN	NR	ZI	BB	PO	KI
zhoršila	6,7	20,7	26,7	5,6	2,5	5,9	5,6	9,8
zlepšila	11,7	3,4	0,6	16,9	26,6	22,1	16,7	14,6
nezmenila	70,0	69,0	59,4	59,6	53,2	60,3	57,4	61,0
nevie posúdiť	11,7	6,9	13,3	18,0	17,7	11,8	20,4	14,6

Dôvody pre predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky

Za najčastejšie dôvody pre predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky považovali riaditelia základných a stredných škôl najmä sociálne znevýhodnené rodinné prostredie žiakov (72,2%), nedostatočný prospech (66,2%) a nízku vzdelanostnú úroveň rodičov (61,4%). Už omnoho nižší počet respondentov poukázal na špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby žiakov (16,6%), ich telesné alebo mentálne postihnutie (14,2%), nedostatky vznikajúce v zariadeniach inštitucionálnej výchovy (4,5%). Z prezentovaných údajov je zrejmé, že prvoradým činiteľom ovplyvňujúcim predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky žiakov bolo rodinné prostredie a postoj rodičov k vzdelávaniu detí.

Tabuľka č. 4

Dôvody pre predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky	počet	%
nedostatočný prospech	396	66,2
sociálne znevýhodnené rodinné prostredie	423	72,2
nízka vzdelanostná úroveň rodičov	367	61,4
špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby žiakov	99	16,6
následky inštitucionálnej výchovy	27	4,5
telesné alebo mentálne postihnutie	85	14,2

Poznámka: Súčet presahuje 100%, otázka je s možnosťou viacerých odpovedí.

Z odpovedí respondentov vyplynulo, že riaditelia gymnázií a stredných odborných škôl najčastejšie uvádzali ako dôvod pre predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky nedostatočný prospech, pričom opýtaní pôsobiaci v základných a v spojených školách videli príčinu predovšetkým v sociálne znevýhodnenom rodinnom prostredí žiakov. Respondenti zo základných škôl vo vyššej miere označili za dôvod predčasného odchodu žiaka zo školy nízku vzdelanostnú úroveň rodičov a jeho telesné alebo mentálne postihnutie. Riaditelia spojených škôl sa vo vyššom počte domnievali, že túto situáciu mohli zapríčiniť aj špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby žiakov a následky inštitucionálnej výchovy.

Tabuľka č. 5

Dôvody pre predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky	ZŠ	G	SOŠ	SŠ
nedostatočný prospech	62,8	83,9	70,6	53,1
sociálne znevýhodnené rodinné prostredie	77,2	54,8	66,2	75,0
nízka vzdelanostná úroveň rodičov	71,5	35,5	47,8	53,1
špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby žiakov	18,5	16,1	11,0	20,8
následky inštitucionálnej výchovy	3,3	6,5	5,1	12,5
telesné alebo mentálne postihnutie	19,0	8,1	5,1	7,4

Poznámka: Súčet presahuje 100%, otázka je s možnosťou viacerých odpovedí.

Opatrenia na elimináciu predčasného ukončenia povinnej školskej dochádzky

Jednou z možností ako znížiť počet žiakov, ktorí predčasne ukončili povinnú školskú dochádzku, bolo zavedenie súboru opatrení do praktického života v škole. Z odpovedí riaditeľov základných a stredných škôl vyplynulo, že za najúčinnnejšie opatrenia považovali lepšiu spoluprácu s rodičmi žiakov, ktorým hrozilo predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky (63,7%), spoločný pohovor s rodičmi aj so žiakom (59,6%) a zavedenie rôznych iných opatrení (napr. zvýšenie motivácie, individuálny výchovno-vzdelávací plán, spolupráca s lekárom, sociálnym pracovníkom a pod) s cieľom zamedziť predčasnému odchodu žiaka zo školy (45,1%). Približne tretina opýtaných navrhovala poskytovanie profesijného poradenstva (36,3%), individuálnu starostlivosť o žiaka zo strany výchovného poradcu (32,3%), zavedenie systému včasného varovania o rizikových skupinách žiakov (30,4%), zavedenie učebných postupov prispôbených žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (28,5%), vytváranie priaznivého prostredia v škole a odporúčanie prejsť na iný typ školy (zhodne po 27,7%). Menej než 10,0% riaditeľov základných a stredných škôl odporúčalo poskytovanie

finančných príspevkov pre žiakov, ktorí sa opätovne zapoja vo výchovno-vzdelávacieho procese (9,8%) a systematickú jazykovú podporu pre osoby patriace k národnostným menšinám (napr. pridanie vyučovacích hodín zo slovenského jazyka, doučovanie a pod... 9,1%). Je potrebné si uvedomiť, že každý žiak, ktorému hrozí predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky, si vyžaduje individuálny prístup. Veľmi často mu pomôže napr. rozhovor s výchovným poradcom alebo školským psychológom s cieľom odhaliť príčiny tohto problému a následne je možné vhodnou spoluprácou s rodičmi postupne príčiny eliminovať do takej podoby, aby žiak nemusel školu predčasne opustiť.

Tabuľka č. 6

Opatrenia eliminujúce predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky	počet	%
zlepšovanie celkovej klímy v škole v vytváranie priaznivého prostredia	164	27,7
pohovor so žiakom a jeho rodičmi s cieľom motivovať ich na dokončenie štúdia	353	59,6
opatrenia s cieľom pomôcť žiakom dokončiť štúdium	267	45,1
individuálna starostlivosť o žiaka zo strany výchovného poradcu	191	32,3
odporúčanie prejsť na iný typ školy	164	27,7
systematická jazyková podpora žiakov z iných národnostných menšín	54	9,1
učebné postupy prispôbené žiakom so špeciálnymi potrebami	169	28,5
lepšia spolupráca s rodičmi detí, ktorým hrozí predčasné ukončenie štúdia	377	63,7
poskytovanie príspevkov na vzdelávanie žiakom, ktorí sa opätovne zapoja do štúdia	58	9,8
poskytovanie profesijného poradenstva	215	36,3
zavedenie systému včasného varovania o rizikových skupinách žiakov	180	30,4

Poznámka: Súčet presahuje 100%, otázka je s možnosťou viacerých odpovedí.

Porovnanie zistení vo vzťahu k typu školy ukázalo, že riaditelia gymnázií a stredných odborných škôl výrazne preferovali pohovor s rodičmi a žiakom s cieľom motivovať ich k ukončeniu štúdia. Opýtaní pôsobiaci v základných a spojených školách uprednostňovali zlepšenie celkovej spolupráce s rodičmi žiakov, ktorým hrozilo predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky. Riaditelia základných škôl častejšie než ostatní pripisovali dôležitosť poskytovaniu profesijného poradenstva, pričom opýtaní pôsobiaci v stredných odborných školách uprednostňovali individuálny prístup k žiakovi zo strany výchovného poradcu. Respondenti vyučujúci v gymnáziách považovali za dôležité zlepšovanie celkovej školskej klímy, realizáciu súboru opatrení s cieľom pomôcť žiakom dokončiť štúdium, zavedenie systému včasného varovania o rizikových žiakoch a odporúčanie prestúpiť na iný typ školy. Opýtaní pôsobiaci v spojených školách vo vyššom počte pripisovali dôležitosť systematickej jazykovej podpore určenej pre žiakov z národnostných menšín, prispôbenie učebných postupov osobám so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a poskytovanie finančných príspevkov na vzdelávanie žiakov, ktorí sa opätovne zapoja do vzdelávacieho procesu.

Tabuľka č. 7

Opatrenia eliminujúce predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky	ZŠ	G	SOŠ	SŠ
zlepšovanie celkovej klímy v škole v vytváranie priaznivého prostredia	25,7	39,7	30,0	16,1
pohovor so žiakom a jeho rodičmi s cieľom motivovať ich na dokončenie štúdia	56,1	60,3	67,9	61,3
opatrenia s cieľom pomôcť žiakom dokončiť štúdium	45,5	50,8	40,7	48,4
individuálna starostlivosť o žiaka zo strany výchovného poradcu	26,3	40,9	42,1	35,5
odporúčanie prejsť na iný typ školy	17,0	58,7	45,0	9,7
systematická jazyková podpora žiakov z iných národnostných menšín	8,9	11,1	7,9	12,9
učebné postupy prispôbené žiakom so špeciálnymi potrebami	30,4	28,6	22,1	35,5
lepšia spolupráca s rodičmi detí, ktorým hrozí predčasné ukončenie štúdia	66,5	52,4	60,7	67,7
poskytovanie príspevkov na vzdelávanie žiakom, ktorí sa opätovne zapoja do štúdia	9,2	3,2	12,1	19,4
poskytovanie profesijného poradenstva	39,7	36,0	36,4	32,3
zavedenie systému včasného varovania o rizikových skupinách žiakov	25,7	41,3	38,6	25,8

Poznámka: Súčet presahuje 100%, otázka je s možnosťou viacerých odpovedí.

Preventívne opatrenia pre predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky

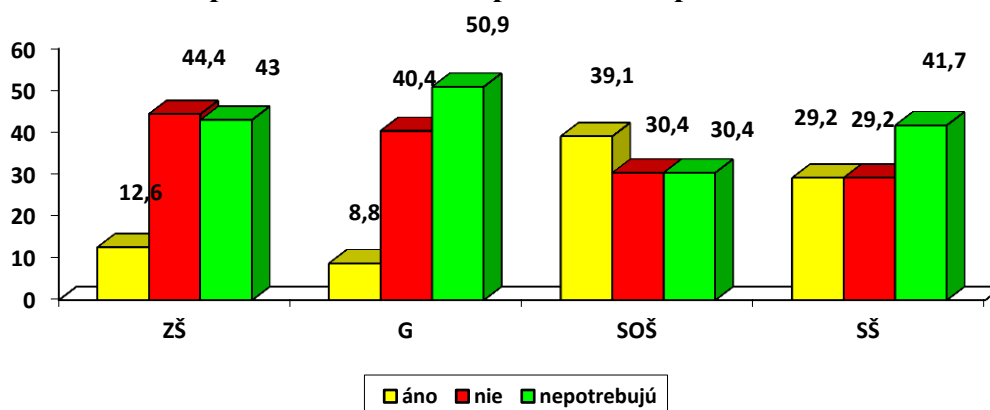
Až 49,0% riaditeľov základných a stredných škôl nemalo v školskom roku 2012/2013 žiaka, ktorý by predčasne ukončil povinnú školskú dochádzku. Približne rovnaký počet opýtaných (40,9%) nemalo vytvorené žiadne preventívne opatrenia, ktoré by predchádzali alebo pomáhali znížiť počet osôb, ktoré predčasne odišli zo školy. Existenciu týchto opatrení priznalo len 19,0% respondentov.

Len 88 (14,2%) riaditeľov základných a stredných škôl uviedlo konkrétne opatrenia podporujúce zníženie počtu žiakov predčasne končiacich povinnú školskú dochádzku. Z ich odpovedí bolo zrejmé, že najčastejšie pozývali na pohovor žiaka, ktorého sa tento problém týkal (29) a snažili sa dlhodobu pôsobiť aj na jeho rodičov (27). V omnoho nižšom počte sa táto situácia riešila realizáciou rôznych preventívnych aktivít (8), spoluprácou školy a odborníkov v CPPPaP (7), vypracovaním a dodržiavaním individuálneho študijného plánu (6), prestupom na iný typ školy (5) alebo vytvorením špeciálnych tried a prijatím asistentov učiteľa, ktorí sa týmto žiakom individuálne venovali (zhodne po 3).

Preventívne opatrenia zamerané na zníženie počtu žiakov, ktorí predčasne ukončili povinnú školskú dochádzku si vypracovali najmä riaditelia základných sa stredných škôl, ktorí mali odbornú prax od 6 do 10 rokov (27,1%, 11-15 rokov: 11,3%, 16 rokov a viac: 17,3%, menej ako 5 rokov: 16,8%). Opatrenia si nevytvorili najčastejšie respondenti s praxou od 11 do 15 rokov (49,3%, 16 rokov a viac: 41,3%, 6-10 rokov: 35,7%, menej ako 5 rokov: 37,6%). Názor, že preventívne opatrenia sú zbytočné, pretože v škole neboli žiaci, ktorí predčasne končia povinnú školskú dochádzku, prezentovali v najvyššej miere opýtaní, ktorí boli v riadiacej funkcii menej ako 5 rokov (45,7%, 6-10 rokov: 37,2%, 11-15 rokov: 39,4%, 16 rokov a viac: 41,3%).

Existenciu opatrení na zníženie počtu žiakov, ktorí predčasne opúšťajú školu, uvádzali najčastejšie riaditelia stredných odborných škôl, zatiaľ čo najvyššej miere absentovali v základných školách. Skutočnosť, že v škole neboli žiaci, ktorí by predčasne končili školskú dochádzku, deklarovala až polovica riaditeľov gymnázií. Opatrenia zamerané na zníženie predčasného ukončenia povinnej školskej dochádzky potrebovali najmä riaditelia stredných odborných škôl a spojených škôl, pričom opýtaní pôsobiaci v gymnáziách častejšie než ostatní uvádzali, že v ich školách takýchto žiakov nemali.

Graf č. 3 Preventívne opatrenia na zníženie počtu žiakov predčasne končiacich štúdium

Preventívne opatrenia zamerané na zníženie počtu žiakov, ktorí predčasne odišli zo školy, si vytvorili najčastejšie respondenti pochádzajúci z miest s počtom obyvateľov od 50 001 do 100 000 (29,7%, viac ako 100 000: 24,0%, menej ako 2 000: 9,2%, od 2 001 do 10 000: 19,1%, od 10 001 do 50 000: 22,8%). Žiadne zásady zamerané na riešenie danej problematiky nemalo 45,5% opýtaných v mestách s počtom obyvateľov od 10 001 do 50 000 a viac ako tretina respondentov pochádzajúcich z menších a väčších aglomeračných jednotiek

(menej ako 2 000: 38,3%, od 2 001 do 10 000: 39,1%, od 50 001 do 100 000: 37,5%, viac ako 100 000: 32,0%). Názor, že v škole neboli žiaci, ktorí predčasne ukončili povinnú školskú dochádzku, prezentovali najčastejšie riaditelia škôl so sídlom v najmenších obciach (menej ako 2 000: 52,5%, od 2 001 do 10 000: 41,8%, od 10 001 do 50 000: 31,7%, od 50 001 do 100 000: 32,8%, viac ako 100 000: 44,0%).

Existenciu opatrení zameraných na zníženie počtu žiakov, ktorí predčasne odišli zo školy, priznali najmä respondenti s trvalým bydliskom v Trenčianskom kraji. Na otázku v najvyššom počte záporne odpovedali riaditelia základných a stredných škôl pôsobiacich v Prešovskom kraji. Skutočnosť, že žiakov, ktorí predčasne končia povinnú školskú dochádzku nemali, uvádzali najmä opýtaní pochádzajúci zo Žilinského kraja. Porovnanie údajov ukázalo, že opatrenia zamerané na zníženie počtu žiakov, ktorí predčasne ukončili štúdium, si vytvorili najmä opýtaní pochádzajúci z Trnavského a Trenčianskeho kraja, zatiaľ čo riaditelia základných a stredných škôl v Prešovskom kraji ich najčastejšie nemali. Názor, že tieto opatrenia by bolo zbytočné, prezentovali najmä opýtaní žijúci v Žilinskom kraji.

Tabuľka č. 8

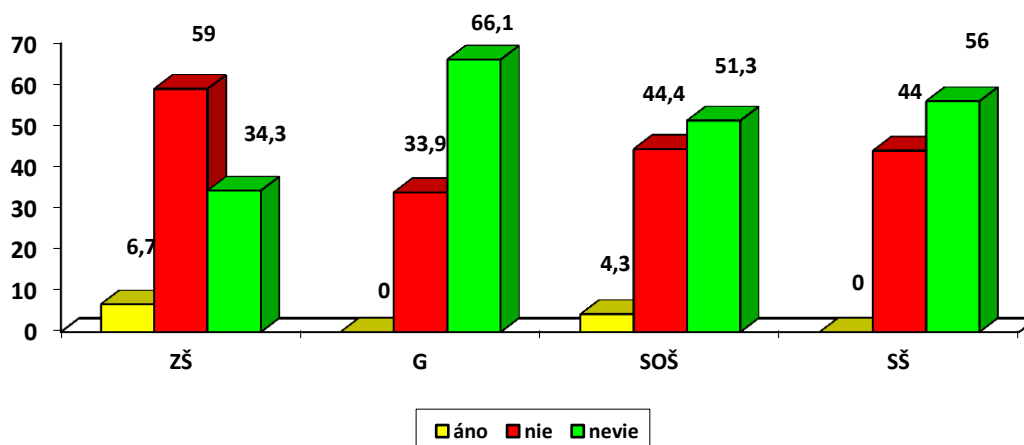
Opatrenia na zníženie počtu žiakov, ktorí predčasne ukončili povinnú školskú dochádzku	BA	TT	TN	NR	BB	ŽI	PO	KI
majú vytvorené	20,7	30,0	33,3	18,9	17,9	13,3	12,3	21,3
nemajú vytvorené	34,5	40,0	40,0	36,8	41,0	37,3	47,4	40,4
nepotrebnú	44,8	30,0	26,7	44,2	41,0	49,3	40,4	38,2

Vytvorenie rady zo strany zriaďovateľa

Na otázku, či má zriaďovateľ školy vytvorenú radu, ktorá sleduje predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky, odpovedalo kladne len 5,4% opýtaných. Viac než polovica (52,1%) respondentov uviedla zápornú odpoveď a až 42,5% riaditeľov základných a stredných škôl nedokázalo situáciu posúdiť.

Existenciu rady na sledovanie predčasného ukončenia povinnej školskej dochádzky zo strany zriaďovateľa školy potvrdili len riaditelia základných škôl a stredných odborných škôl. Záporne odpovedali najmä opýtaní pôsobiaci v základných školách. Situáciu nevedelo posúdiť až 66,0% respondentov vyučujúcich v gymnáziách. Prezentované zistenia ukázali, že radu na mapovanie počtu žiakov, ktorí predčasne končia štúdium, mali vytvorenú najmä zriaďovatelia základných škôl a stredných odborných škôl. V skupine respondentov z gymnázií a spojených škôl nemal nikto informácie o tom, že takáto rada existuje, pričom situáciu nedokázali posúdiť najmä opýtaní pôsobiaci v gymnáziách.

Graf č. 4 Vytvorenie rady na mapovanie predčasného ukončenia povinnej školskej dochádzky zo strany zriaďovateľa podľa typu školy

Radu, ktorá by sa zaoberala problematikou predčasného odchodu žiakov si vytvorili najmä zriaďovatelia základných a stredných škôl so sídlom v obciach s počtom obyvateľov od 2 001 do 10 000 (7,8%) a v najväčších mestách (7,4%, menej ako 2 000: 2,6%, od 10 001 do 50 000: 6,0%, od 50 001 do 100 000: 4,8%). Zápornú odpoveď v najvyššej miere uvádzali opýtaní s trvalým bydliskom v najmenších aglomeračných jednotkách (menej ako 2 000: 68,9%, od 2 001 do 10 000: 59,5%, od 10 001 do 50 000: 37,3%, od 50 001 do 100 000: 41,3%, viac ako 100 000: 38,9%). Situáciu nevedeli posúdiť najčastejšie opýtaní žijúci v mestách s počtom obyvateľov vyšším ako 10 000 (od 10 001 do 50 000: 56,7%, od 50 001 do 100 000: 54,0%, viac ako 100 000: 53,7%, od 2 001 do 10 000: 32,8%, menej ako 2 000: 28,5%).

Vytvorenie rady na sledovanie predčasného ukončenia povinnej školskej dochádzky zo strany zriaďovateľa odsúhlasili najmä opýtaní pochádzajúci z Trenčianskeho, Nitrianskeho a Košického kraja, zatiaľ čo v Bratislavskom a Žilinskom kraji kladnú odpoveď neuviedol nikto. Záporne odpovedali v najvyššej miere riaditelia základných a stredných škôl s trvalým bydliskom v Žilinskom kraji. Situáciu nevedela posúdiť necelá polovica respondentov žijúcich v Bratislavskom, Trnavskom, Trenčianskom, Banskobystrickom a Prešovskom kraji. Prezentované zistenia ukázali, že najlepšia situácia bola zistená v Trenčianskom kraji, pričom v Bratislavskom a Žilinskom kraji nepotvrdil existenciu takejto rady nikto. Zápornú odpoveď uviedli najmä riaditelia základných a stredných škôl zo Žilinského kraja, zatiaľ čo v Bratislavskom kraji najvyšší počet opýtaných nedokázal na otázku odpovedať.

Tabuľka č. 9

Vytvorenie rady zo strany zriaďovateľa	BA	TT	TN	NR	BB	ŽI	PO	KI
áno	0	6,5	11,2	9,8	6,3	0	1,5	9,6
nie	50,8	48,4	44,4	52,9	48,7	61,5	52,3	51,1
nevie posúdiť	49,2	45,1	44,4	37,3	45,0	38,5	46,2	39,4

Postoj zriaďovateľa školy k predčasnému ukončeniu povinnej školskej dochádzky

Na otázku, či zriaďovateľ školy venuje pozornosť problémom žiakov, ktorým hrozí predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky, odpovedalo kladne 15,7% riaditeľov základných a stredných škôl. Zápornú odpoveď uviedlo 37,7% opýtaných a najviac, až 46,6% respondentov nedokázalo situáciu posúdiť.

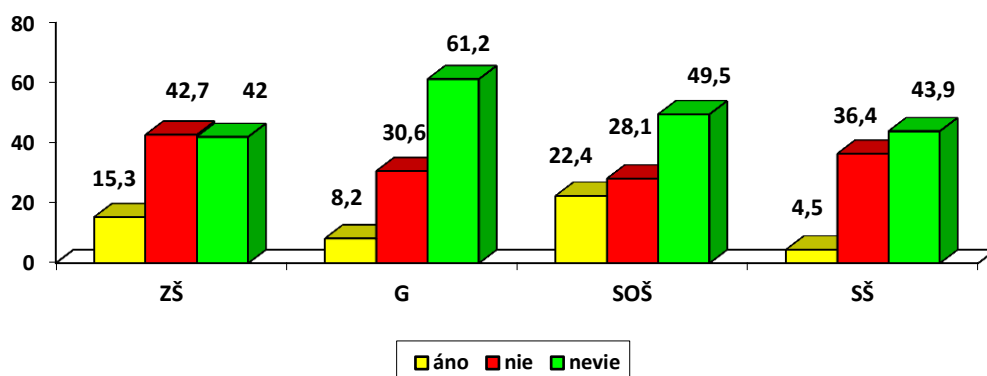
Konkrétnu formu pozornosti zo strany zriaďovateľa určenú pre žiakov, ktorým hrozil predčasný odchod zo školy, uviedlo iba 63 (10,2%) opýtaných. Najčastejšie boli realizované pohovory s týmito žiakmi a ich rodičmi (24), monitoring počtu osôb, ktorým hrozilo predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky (17) a účasť zriaďovateľa na zasadnutiach Rady školy (13). Omnoho menej opýtaných deklarovalo individuálny prístup zriaďovateľa školy k týmto žiakom so snahou odhaliť príčiny situácie (7) a ponukou na zmenu typu školy (2).

Pozornosť od zriaďovateľa určenú žiakom, ktorým hrozilo predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky, uvádzali najčastejšie opýtaní, ktorí pôsobili vo funkcii riaditeľa menej ako 5 rokov (19,4%, 6-10 rokov: 14,1%, 11-15 rokov: 13,6%, 16 rokov a viac: 14,3%). Nezaujem o tieto problémy konštatovali najmä riaditelia s odbornou praxou od 11 do 15 rokov (42,4%, 16 rokov a viac: 39,6%, 6-10 rokov: 39,8%, menej ako 5 rokov: 34,4%). Na otázku nevedela odpovedať necelá polovica respondentov zo všetkých sledovaných podsúborov (menej ako 5 rokov: 46,3%, 6-10 rokov: 46,1%, 11-15 rokov: 43,9%, 16 rokov a viac: 46,2%).

Záujem zriaďovateľa školy o problémových žiakov, ktorým hrozilo predčasné ukončenie štúdia, uvádzali vo výrazne vyššom počte riaditelia stredných odborných škôl. Záporne odpovedali najmä respondenti pôsobiaci v základných školách. Situáciu nedokázali v najvyššej miere posúdiť opýtaní pôsobiaci v gymnáziách a v spojených školách. Pozornosť zo strany zriaďovateľa pociťovali najmä respondenti vyučujúci v stredných odborných

školách, pričom riaditelia základných škôl výrazne častejšie odpovedali na otázku záporne. Situáciu nedokázali posúdiť opýtaní z gymnázií a spojených škôl.

Graf č. 5 **Pozornosť zo strany zriaďovateľa podľa typu školy**

Názor, že zriaďovateľ školy sa zaujímal o žiakov, ktorým hrozil predčasný odchod zo školy, prezentovali najmä opýtaní pochádzajúci z miest s počtom obyvateľov vyšším ako 100 000 (26,7%, od 50 001 do 100 000: 15,8%, od 10 001 do 50 000: 10,2%, od 2 001 do 10 000: 15,3%, menej ako 2 000: 15,6%). Naopak, nezaujem konštatovali najčastejšie riaditelia základných a stredných škôl so sídlom v aglomeračných jednotkách s počtom obyvateľov nižším ako 10 000 (menej ako 2 000? 43,4%, od 2 001 do 10 000: 48,6%, od 10 001 do 50 000: 35,6%, od 50 001 do 100 000: 31,6%, viac ako 100 000: 17,8%). Situáciu nevedeli v najvyššej miere zhodnotiť respondenti s trvalým bydliskom v mestách s počtom obyvateľov vyšším ako 10 001 (od 10 001 do 50 000: 54,2%, od 50 001 do 100 000: 52,6%, viac ako 100 000: 55,6%, od 2 001 do 10 000: 36,0%, menej ako 2 000: 41,0%). Prezentované zistenia ukázali, že záujem zriaďovateľa o žiakov, ktorým hrozilo predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky najviac pociťovali opýtaní pochádzajúci z najväčších miest.

Na predloženú otázku kladne odpovedala asi štvrtina opýtaných žijúcich v Bratislavskom kraji, zatiaľ čo negatívnu odpoveď uvádzala až necelá polovica riaditeľov základných a stredných škôl pochádzajúcich z Trenčianskeho, Banskobystrického, Žilinského a Prešovského kraja. Na otázku nevedeli najčastejšie odpovedať respondenti s trvalým bydliskom v Bratislavskom a Trnavskom kraji. Zistené údaje potvrdili, že najväčší záujem zriaďovateľa o žiakov, ktorým hrozil predčasný odchod zo štúdia deklarovali opýtaní žijúci v Bratislavskom kraji, pričom najhoršia situácia bola zaznamenaná v podsúbore respondentov pochádzajúcich z Banskobystrického kraja.

Tabuľka č. 10

Pozornosť zo strany zriaďovateľa	BA	TT	TN	NR	BB	ŽI	PO	KI
áno	25,5	18,5	15,4	14,6	12,3	14,1	14,0	17,3
nie	23,5	29,6	46,2	37,5	46,5	42,1	45,6	34,6
nevie posúdiť	51,0	51,9	38,5	47,9	41,2	43,8	40,4	48,1

Záver

S predčasným ukončením štúdia sa v minulom školskom roku stretli najmä riaditelia stredných odborných škôl, respondenti žijúci v mestách s počtom obyvateľov od 50 001 do 100 000, opýtaní žijúci v Trnavskom a Košickom kraji. Tento negatívny jav z praxe v najnižšej miere poznali riaditelia gymnázií, opýtaní pochádzajúci z najmenších obcí a respondenti s trvalým bydliskom v Žilinskom kraji. Prezentované údaje potvrdili, že v gymnáziách a základných školách bolo najmenej žiakov, ktorí predčasne opustili školu, pričom ich najvyšší počet bol evidovaný v spojených školách.

Zvýšenie počtu žiakov, ktorí predčasne ukončili štúdium uvádzali najmä riaditelia stredných odborných škôl, opýtaní žijúci v mestách s počtom obyvateľov od 50 001 do 100 000 a respondenti pochádzajúci z Trnavského a Trenčianskeho kraja. Zlepšenie situácie zaregistrovali najčastejšie riaditelia základných a spojených škôl, opýtaní žijúci v obciach s počtom obyvateľov od 2 001 do 10 000 a respondenti pochádzajúci z Banskobystrického kraja. Názor, že situácia sa nezmenila, prezentovali v najvyššej miere riaditelia gymnázií, opýtaní s trvalým bydliskom v mestách s počtom obyvateľov od 10 001 do 50 000 a respondenti žijúci v Bratislavskom kraji.

Za **najčastejšie dôvody pre predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky** považovali riaditelia základných a stredných škôl najmä sociálne znevýhodnené rodinné prostredie žiakov, nedostatočný prospech a nízku vzdelanostnú úroveň rodičov. Už omnoho nižší počet respondentov poukázal na špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby žiakov, ich telesné alebo mentálne postihnutie a nedostatky vznikajúce v zariadeniach inštitucionálnej výchovy. Z prezentovaných údajov je zrejmé, že prvoradým činiteľom ovplyvňujúcim predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky žiakov bolo rodinné prostredie a postoj rodičov k vzdelávaniu svojich detí.

Jedným zo spôsobov ako **znižit' počet žiakov, ktorí predčasne ukončili povinnú školskú dochádzku**, bolo zavedenie súboru opatrení do praktického života v škole. Za najúčinnjšie opatrenie považovali respondenti lepšiu spoluprácu s rodičmi žiakov, ktorým hrozilo predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky, pohovor s rodičmi aj so žiakom a zavedenie rôznych opatrení (napr. zvýšenie motivácie, individuálny výchovno-vzdelávací plán, spolupráca s lekárom, sociálnym pracovníkom a pod) s cieľom zamedziť predčasnému odchodu žiaka zo školy. Približne tretina opýtaných navrhovala poskytovanie profesijného poradenstva, individuálnu starostlivosť o žiaka zo strany výchovného poradcu, používanie systému včasného varovania o rizikových skupinách žiakov, zavedenie učebných postupov prispôbených žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, zlepšovanie školskej klímy, vytváranie priaznivého prostredia a odporúčanie prejsť na iný typ školy. Menej než 10,0% riaditeľov základných a stredných škôl preferovalo poskytovanie finančných príspevkov pre žiakov, ktorí sa opätovne zapoja vo výchovno-vzdelávacieho procesu a systematickú jazykovú podporu pre žiakov patriacich k národnostným menšinám (napr. pridanie vyučovacích hodín zo slovenského jazyka, doučovanie a pod).

V rámci **opatrení na zníženie počtu žiakov predčasne končiacich štúdium** bol najčastejšie realizovaný pohovor so žiakom, ktorého sa tento problém týkal a pôsobenie aj na jeho rodičov. V omnoho nižšom počte sa táto situácia riešila realizáciou rôznych preventívnych aktivít, spoluprácou školy a odborníkov v CPPP a P, vypracovaním a dodržiavaním individuálneho študijného plánu, prestupom na iný typ školy, vytvorením špeciálnych tried a prijatím asistentov učiteľa, ktorí sa týmto žiakom individuálne venovali.

Opatrenia zamerané na zníženie predčasného ukončenia povinnej školskej dochádzky potrebovali najmä riaditelia stredných odborných škôl, respondenti s praxou od 6 do 10 rokov, opýtaní žijúci v mestách s počtom obyvateľov od 50 001 do 100 000 a riaditelia škôl so sídlom v Trenčianskom kraji.

Radu na mapovanie počtu žiakov, ktorí predčasne končia štúdium mali vytvorenú najmä zriaďovatelia základných škôl a stredných odborných škôl, opýtaní pochádzajúci z malých aglomeračných jednotiek a respondenti žijúci v Trenčianskom kraji. Zápornú odpoveď uvádzali najmä riaditelia základných škôl a gymnázií a opýtaní pochádzajúci zo Žilinského kraja.

Medzi konkrétne formy **pozornosti zo strany zriaďovateľa** pre žiakov, ktorým hrozil predčasný odchod zo školy patrili pohovory so žiakom a jeho rodičmi, monitoring počtu týchto žiakov a účasť zriaďovateľa na zasadnutiach Rady školy. Omnoho menej opýtaných

deklarovalo individuálny prístup zriaďovateľa školy k týmto žiakom so snahou odhaliť príčiny situácie a ponuku na zmenu typu školy.

Pozornosť zo strany zriaďovateľa pociťovali najmä respondenti pôsobiaci v stredných odborných školách, opýtaní pochádzajúci z najväčších miest a opýtaní s trvalým bydliskom v Bratislavskom kraji. Na otázku odpovedali záporne najmä opýtaní s praxou od 11 do 15 rokov, riaditelia základných škôl a respondenti žijúci v Trenčianskom a Banskobystrickom kraji.

Anotácia

V článku sú prezentované výsledky prieskumu názorov riaditeľov základných a stredných škôl na predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky. Tento negatívny fenomén so sebou prináša množstvo ďalších problémov spojených s ťažkým uplatnením sa na trhu práce, nezamestnanosťou, nedostatkom finančných prostriedkov a životom na okraji spoločnosti. Výsledky prieskumu ukázali, že prvoradým činiteľom ovplyvňujúcim predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky žiakov je rodinné prostredie a postoj rodičov k vzdelávaniu svojich detí. Medzi najúčinnšie preventívne metódy patrí spolupráca s rodičmi žiakov a zavedenie rôznych opatrení (napr. zvýšenie motivácie, individuálny výchovno-vzdelávací plán, spolupráca s lekárom, sociálnym pracovníkom a pod). Pomerne vysoký účinok má aj poskytovanie profesijného poradenstva, individuálna starostlivosť o žiaka zo strany výchovného poradcu, používanie systému včasného varovania o rizikových skupinách žiakov, zavedenie učebných postupov prispôbených žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, zlepšovanie školskej klímy, vytváranie priaznivého prostredia a odporúčanie prejsť na iný typ školy.

Literatúra

BAKOŠOVÁ, Z.: *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. Bratislava : FFUK, 2005. ISBN 80-89236-00-6

BIELESZOVÁ, D.: *Predčasné ukončovanie školskej dochádzky témou stretnutia expertov*. In: www.uspesnaskola.sk

Odporúčanie rady o politikách na zníženie počtu prípadov predčasného ukončenia školskej dochádzky. In: www.modernaskola.sk

PÉTIOVÁ, M. a kol.: *Záškoláctvo a predčasné ukončenie povinnej školskej dochádzky z pohľadu riaditeľov základných a stredných škôl*. Záverečná správa z prieskumu. Bratislava : ÚIPŠ, 2013

Vedenie ohrozenej mládeže k práci prostredníctvom vzdelávania (Lekcie z celej Európy)